

ПОДОЛАННЯ ПРИЧИН ІНДИФЕРЕНТНОГО СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

І. Д. Ліфінцев, старший викладач Сумський національний аграрний університет

Р. М. Харченко, старший викладач Сумський національний аграрний університет

П. Ф. Рибалко, кандидат пед.наук, доцент Сумський національний аграрний університет

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні життя висунуло перед суспільством такі завдання, які в силу особливої їх новизни, особливих вимог, що пропонуються фізичними якостями людини, може вирішити тільки молодь [1].

В умовах науково-технічної революції потрібне постійне вдосконалення професійної підготовленості фахівців, яке не припиняється. Саме тому перед суспільством зараз найбільш актуально стала задача створення єдиної системи безперервної освіти, з якою пов'язана і сама перебудова вищої освіти [3].

У наш час суспільство висуває перед вищою школою задачі, пов'язані з вирішенням основного протиріччя між зростаючими вимогами до психофізіологічної активності студентів з одного боку, і низьким рівнем їхнього здоров'я, і в зокрема рухової активності з іншого, - що стає обмежуючим фактором підвищення функціональних можливостей організму.

Актуальність нашої роботи пояснюється ще й тим, що в процесі реалізації безперервної освіти особлива увага звертається на те, що навчання повинне спиратися на власну активність особистості тобто на конкретну людину, яка вступає в життя, тому необхідно перш за все, її навчити, вчитися. [3, 5]. Це вміння повинно стати фундаментальною якістю особистості поряд з первинними орієнтованими і поведінковими навичками. Настільки ж кардинально змінюються і функції педагогів фізичного виховання. Вчитель, в буквальному розумінні цього слова, перетворюється

на організатора пізнавальної діяльності тих, кого навчає. Відкритий, орієнтований у майбутнє характер навчання здобуває специфічний зміст і властиві йому методи навчання.

Успіх справи багато в чому залежить від того, яким чином і як швидко викладач зможе пробудити у вихованців інтерес до неї. А пошук "ключа", підходу до студента вимагає все тієї ж індивідуалізації навчання, від якої в свій час з причини масовості в підготовці кадрів відмовилися вищі навчальні заклади [4].

Все це відноситься і до сфери фізичного виховання. Якщо серйозно ставити задачу навчання здорового способу життя, навчання "здоров'ю" то воно повинно бути новаторським, ефективним, а результати довгостроковими. Особлива роль при цьому приділяється оптимальній руховій активності, для досягнення якої необхідна цілком визначена, цілеспрямована, свідомо діяльність [3, 5, 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пріоритетним напрямом сучасної вищої фізкультурної освіти стає, як зауважує Л. П. Сущенко, «перенесення акценту з вузькопредметної підготовки на формування і розвиток високоосвіченої цілісної особистості, перехід студента з об'єкту зовнішньої дії, «споживача» готових знань до суб'єкта свого професійного становлення» [7].

Науковці значну увагу приділяють розкриттю теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців (О. Ю. Ажиппо, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян та ін.),

З позицій сьогодення вищим навчальним закладам значну увагу треба приділяти, як відзначає Н. О. Белікова, «підготовці фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за обраною спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності» [2].

Запровадження інноваційного навчання у вищій освіті потребує, на думку М. Артюшиної, «розробки принципово іншої моделі організації навчального процесу, ключовою відмінністю якої має бути цільова зорієнтованість на підготовку майбутнього фахівця до життя в умовах сучасного, динамічного суспільства, що забезпечує його становлення як активного суб'єкта змін та інновацій, здатного до самостійної ініціації та реалізації інноваційної діяльності» [1].

А. В. Сват'єв акцентує увагу на важливості та необхідності вивчення і втілення передового досвіду зарубіжних країн у контексті вищої фізкультурно-спортивної освіти [6]. Науковець визначає такі ключові параметри для забезпечення конкурентоспроможності будь-якої країни: «високий рівень розвитку національних систем освіти; засвоєння нового і передового досвіду.

Формулювання мети роботи – удосконалити умови формування свідомого ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності в процесі фізичного виховання у ВНЗ на основі взаємодії між викладачами і студентами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Життєдіяльність людини, розглянута як найбільш широка категорія свідомого ставлення суб'єкта до навколишньої дійсності, має визначену цільову основу і протікає, детермінуючись низкою факторів як об'єктивного, так і суб'єктивного порядку. Найбільш великою "одиницею" життєвих явищ прийнято вважати діяльність, як деякий специфічний процес, що здійснює те чи інше активне ставлення суб'єкта до дійсності. У цьому значенні звичайно говоримо, наприклад, про діяльність педагога, про фізкультурно-спортивну діяльність.

Діяльність завжди спрямована на досягнення визначеного результату. Спрямованість діяльності визначається наявністю конкретного об'єкта, який прийнято називати предметом діяльності.

У фізкультурно-спортивній діяльності людина розвиває перш за все самого себе спочатку за допомогою викладача (тренера), а потім самостійно створює відповідне середовище, в якому він повинен розвиватися.

Під фізкультурно-спортивною діяльністю розуміємо такий вид спільної діяльності викладача і студента, який спрямований на досягнення визначеного рівня підготовленості, стану здоров'я і формування у студента потреби до безперервного фізичного самовдосконалення. Під час фізкультурно-спортивної діяльності на визначеному ступені розвитку починається спільна творчість тренера, викладача, вченого з суб'єктом, оскільки останній, у певній мірі, сам стає тренером, викладачем, вченим. Звідси результат фізкультурно-спортивної діяльності, створена самим суб'єктом особистість, здатна до самоврядування в соціальному середовищі.

Свідомий цілеспрямований вплив викладача фізичного виховання визначає динаміку відносин, що складаються між ним і студентами. У цьому випадку об'єктом діяльності педагога варто вважати цей процес взаємодії. Вступаючи у взаємодію зі студентами, що представлені не як особистості, тобто не цілісно, а лише зі сторони їх рухових здібностей, педагог грає роль зовнішньої впливової сили.

Якщо педагог мету своєї діяльності бачить у розвитку особистості студента в сфері фізичної культури, то у цьому випадку студенти самі проявляють ініціативу, спрямовану на зміцнення свого здоров'я і фізичної підготовленості, використовуючи засоби фізкультурно-спортивної діяльності. Фізичне виховання студентів характеризується послідовною зміною етапів формування потреби особистості у фізичному самовихованні:

на першому етапі діагностуються психофізіологічні і педагогічні особливості особистості, стан здоров'я, прагнення, установки, ціннісні орієнтації; формуються конкретні задачі і визначаються умови їхнього рішення, обґрунтовується вибір засобів і методів самовиховання;

на другому етапі розробляється програма самовиховання, відбувається оволодіння її методикою, включення в особистісно значиму практичну

фізкультурно-спортивну діяльність; встановлення правильних взаємин у колективі;

на третьому етапі створюються умови, при яких особистісний зміст діяльності сприймається студентами як адекватний її суспільному змісту, відбувається перехід зовнішніх педагогічних впливів у внутрішній "план" особистості [процес інтеріоризації].

При цьому умовно виділені наступні рівні сформованості у студента готовності до самовиховання засобами фізичної культури.

Розглянемо тепер, як складаються відносини студентів з предметом "Фізичне виховання", який викладається у вищому навчальному закладі.

Досвід показує, що студенти вищих навчальних закладів досить формально ставляться до предмету і занять з фізичної культури. В цьому винен певною мірою традиційний досвід викладання відповідного предмету ще у школі, який найчастіше організується за принципом "нормовідповідності", тобто виконання певних нормативів фізичних вправ.

Нагадаємо, що у базовій навчальній програмі з фізичного виховання вищих закладів освіти закладено полімотиваційну основу навчання цього предмету, як було вже підкреслено раніше. Визначено, що показниками оволодіння необхідного рівня знань і вмінь з фізичної культури випускника вищого навчального закладу є: знання і дотримання основ здорового способу життя; знання основ організації і методики найбільш ефективних форм раціональної рухової діяльності й уміння застосовувати їх на практиці у своїй фізичній активності; знання основ методики оздоровлення і фізичного удосконалювання традиційними і нетрадиційними засобами і методами фізичної культури; знання основ професійно-прикладної підготовки й уміння застосовувати їх на практиці.

При загальній оцінці процесу фізичного виховання, студенти експериментальної групи, на відміну від контрольної, значно вище характеризують рівень фізичної підготовленості як свій особистий, так і всієї групи. При цьому в них відзначаються більш висока емоційна насиченість

занять, сприятливі міжособистісні відносини в групі і з викладачем. Ці дані підтверджуються відповідями на тест-опитувальник з оцінки емоційного боку процесу фізичного виховання, де у студентів експериментальної групи відзначалася практично повна (100%) задоволеність заняттями, коли вони були не сторонніми спостерігачами, а активними учасниками цього процесу.

Наведені таблиці, що характеризують оцінку студентами процесу фізичного виховання, свідчать про те, що найбільше значимими результатами експерименту можемо вважати: а) взаємодію з викладачем, б) особисту задоволеність, в) групову задоволеність.

Висновки. Експеримент підтвердив гіпотезу про те, що свідоме ставлення до занять з фізкультури і спорту досягається при наявності особистої зацікавленості, волі вибору видів і форм занять, що доставляють радість. Формуванню свідомості сприяють також усвідомлені зв'язки фізкультурних занять з майбутньою професією.

Варто вказати, що за відповідями студентів, що характеризують емоційний бік процесу фізичного виховання, в експериментальній групі досягнуті абсолютно граничні величини.

Педагогіка співробітництва позначилася і на значному підвищенні рівня колективістських взаємовідносин, коли студенти практично не мислять себе поза колективом групи.

Аналіз динаміки фізичної підготовленості за загальноприйнятими стандартизованими тестами свідчить про те, що абсолютний приріст показників в експериментальній групі вище, ніж у контрольній ($p < 0,05$). При цьому коефіцієнт позитивного ставлення до занять фізкультурно-спортивною діяльністю значно вище у студентів, яким надавалася можливість прояву ініціативи. Цьому сприяло постійне включення студентів в оцінку результатів праці товаришів, самого себе.

Список використаної літератури

1. Артющина М. Сутність та особливості інноваційно-зорієнтованого підходу у сучасній вищій освіті / М. Артющина // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету – 2009. – Ч. 3.- С. 15–22.

2. Белікова Н. О. Змістове наповнення процесу підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності /Н. О. Белікова // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2013. – № 4. – С. 19–25.

3. Лянной Ю. О. Шляхи співпраці фахівців галузі охорони здоров'я, валеології, фізичної культури і спорту у підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць /за ред. С. С. Єрмакова – Харків: ХДАДМ, 2006. – № 4. – С.99 -102.

4. Рибалко П.Ф., Гвоздецька С.В., Прокопова Л.І. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти / П. Ф. Рибалко, С. В. Гвоздецька, Л.І. Прокопова, // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016, № 3 (57). – С. 340-347.

5. Рибалко П.Ф. Сучасні технології збереження та відновлення здоров'я молоді в діяльності фахівця з фізичної культури / П. Ф. Рибалко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченко. Вип. 136. – Чернігів : ЧНПУ, 2016. – С. 181-184.

6. Сватъєв А. В. Форми навчання майбутніх тренерів-викладачів у системі вищої освіти / А. В. Сватъєв // Педагогічний альманах. – 2012. – Вип. 16. – С. 170–176.

7. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. П. Сущенко. – К., 2003. – 45 с.

Відомості про авторів:

а)прізвище, ім'я, по батькові: Ліфінцев Іван Дмитрович

б)посада: старший викладач

в) місце роботи: СНАУ, кафедра фізичного виховання

г) адреса для листування: 40000, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва 160,
кафедра фізичного виховання

а)прізвище, ім'я, по батькові: Харченко Роман Миколаєвич

б)посада: старший викладач

в) місце роботи: СНАУ, кафедра фізичного виховання

г) адреса для листування: 40000, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва 160,
кафедра фізичного виховання

а)прізвище, ім'я, по батькові: Рибалко Петро Федорович

б)посада: доцент

в) місце роботи: кафедра ТМФК СумДПУ імені А.С. Макаренка, СНАУ,
кафедра фізичного виховання

г) адреса для листування: 40000, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва 160,
кафедра фізичного виховання